

Uitleg en verkondiging

Maartenskerkgemeente zondag 10 oktober

bij Exodus 13, 17-22 en Johannes 8, 12-20

Teun Kruijswijk Jansen

'Ik ben het licht van de wereld. Wie mij volgt loopt nooit meer in de duisternis, maar heeft licht dat leven geeft.'

Licht: alles is begonnen met licht. Daarvoor was er alleen maar duisternis en chaos, zegt het eerste Bijbelboek.

Het licht van de eerste scheppingsdag schiep orde en overzicht: het maakte alles zichtbaar en *doorzichtig*.

Zonder licht valt er helemaal niets te zien, noch te leven.

Zonder het licht is er niets goed. Het licht legt grenzen aan, paalt duisternis af. Tot hiertoe en niet verder!

De macht van de duisternis gaat niet verder dan het licht toelaat.

Dat *moet* in het joodse leven gevierd worden. Elk jaar weer.

Jezus is daarom in de tempel van Jeruzalem vanwege het Sukkothfeest, dat is het loofhuttenfeest.

Al feestvierend wil men dan terugdenken aan de tocht door de woestijn.

Dat God Israel eens bemoedigde en de weg wees als een *lichtende vuurzuil* in de nacht, en als een wolk overdag.

God gaf toen de Thora in handen om te kunnen leven tot op vandaag. De Thora, de leefregel die *echt* leven mogelijk maakt. Zoals de Psalm zegt: zij is als een licht op ons pad.

Dit lichtfeest wil niemand missen.

In de eerste nacht van het loofhuttenfeest worden er in de voorhof voor de vrouwen, honderden lichtjes aangestoken.

Vier gouden kandelaren met elk meer dan 100 lichten... ze maken de tempel tot een zee van licht. Het is het licht van de Thora dat straalt, zeven dagen lang.

En als die voorbij zijn is het feest niet over, nee dan wordt - als hoogtepunt- de vreugde van de Wet gevierd: *Simchat thora*.

De Thorarollen worden dansend binnen gedragen en opengelegd bij het allereerste begin.

Hardop wordt gelezen, zodat iedereen het hoort: ... *duisternis lag er op de vloed. En God zei: 'laat er licht zijn - en er was licht...'*.

Een en al licht, verbeeld, gesproken. Gods aanwezigheid te gedenken, te vieren, en levend te houden voor morgen en overmorgen.

In die omgeving van licht en leven zegt Jezus: *ik ben het licht voor de wereld*.

De omstanders reageren wrevelig als ze Jezus dit horen zeggen. Hoe durft hij! Gods *woord* is licht in de duisternis!

Wat matigt hij zich aan? En dan volgt een bijzonder onaangenaam gesprek.

Als Johannes dit schrijft zo rond het jaar 90 of 100, is er een sterke polarisatie tussen joden en christenen ontstaan, en hij verwerkt dat onbewust. (De andere evangelisten zijn van eerdere datum en genuanceerder over de verschillende groepen binnen het Joodse volk.)

Jezus en de farizeeën, 'de joden', staat er vanaf vers 21, proberen elkaar met woorden te vangen. Over en weer.

Er wordt niet echt geluisterd. De tegenstelling wordt steeds harder en onaangener.

Waarheid tegenover leugen; licht tegenover duisternis; de farizeeën zijn 'van beneden'. Jezus komt 'van boven' en is innig verbonden met God.

Johannes' eenzijdige beeld van 'de' joden als tegenstanders van Jezus, heeft in de geschiedenis, gekaapt door kwade machten, verschrikkelijke gevolgen gehad.

Na 'Auschwitz' kunnen we niet anders dan de evangeliën opnieuw lezen. Gevoeliger voor die werking van dit zwart-wit denken.

De discussie die volgt op Jezus' uitspraak, dat hij het Licht van de wereld is, cirkelt aanvankelijk rondom 'waarheid'.

Dat u het licht der wereld bent, dat zegt u maar van uzelf. Het is niet waar, zeggen de farizeeën.

Jezus bestrijdt hen met hun eigen wapens met een strikt beroep op de Thora: *'Het getuigenis van twee personen is immers waar?' (dat staat in Deuteronomium).*

Behalve ikzelf getuigt ook de Vader die mij gezonden heeft van mij.

De toon is gezet! Johannes wil hiermee de eenheid van God en Jezus nog eens onderstrepen.

Maar minstens zo belangrijk is een ander 'bewijs' van de waarheid van Jezus' woorden.

In het joodse denken heeft 'waar zijn/echt zijn' vooral te maken met: 'doen waarvoor je bestemd bent' of 'doen wat je zegt'.

Een wijnstok is 'waar' als er druiven aan groeien.

Licht is waar als het schijnt; als planten, dieren en mensen erin kunnen leven; kunnen groeien en bloeien.

Met dat Johannes Jezus de woorden in de mond legt: 'Ik ben het licht van de wereld', wil hij, zo beeldend als hij maar kan, aangeven dat door Jezus het licht van de Thora straalt, zoals God het bedoeld heeft.

Jezus' liefdevolle aandacht voor wie in het nauw zit, zijn creatieve toepassing van regels en voorschriften - deze wijze van leven naar Gods woord, schept ongekende mogelijkheden.

Mensen leven op: groeien naar het licht.

Dat wil Johannes ons laten zien.

'Ik ben het licht' wordt dan: *ik ben niet iets dat je kunt zien, maar datgene wat jouw zien mogelijk maakt.*

Ik ben niet zichtbaar, maar geef jou zie-vaardigheid.

Je hoort Jezus als het ware zeggen: pas op om te lang of te direct naar mij te kijken.

Dan raak je verblind. En daar ben ik niet voor bedoeld. Ik ben bedoeld om te schijnen over alle dingen, zodat jullie die kunnen zien.

Het is de bedoeling dat we het licht dat Christus is, mee op deze wereld laten vallen. Door zijn ogen gaan zien, steeds opnieuw, tegen de duisternis en ons eigen donker in.

Het is de bedoeling dat wij deze wereld waarnemen in het licht dat Christus is. Een zuiver licht, helder.

Gezuiverd van eigenbelang, vrij van denken in 'jij of ik'.

Niet alleen uit op zelfbehoud in een vijandige, vreemde wereld.

De bron van waaruit dat licht schijnt is een en al vertrouwen, verbondenheid, compassie en complete aanvaarding, ook van jezelf. Je mag jezelf in dit licht weten, net als wie naast je is.

Wie in deze tijd rondkijkt in de wereld, in onze samenleving, mogelijk in je eigen leven: ziet crisis en ontwrichting.

Vragen, zorgen, angst.

De woorden van Christus nodigen ons uit zijn licht te laten vallen op en door alles wat ons gebeurt.

Over wat gaande is in onze maatschappij en in deze wereld zijn licht laten schijnen en daarnaar proberen te leven.

Ons de ogen te laten openen voor wat er dan zichtbaar wordt, om te doen en te laten, als levend teken van zijn liefde.